

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2022. május 25.
(OR. fr)

9523/22

SOC 315
EMPL 210
ANTIDISCRIM 52
EDUC 194
SAN 319
ECOFIN 509
GENDER 70
JAI 759
COMPET 407
DIGIT 106

FELJEGYZÉS

Küldi:	az elnökség
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Tárgy:	A fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatása – <i>Irányadó vita</i>

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a fenti tárgyra vonatkozó vitaindító feljegyzést, amelyet az elnökség az EPSCO Tanács 2022. június 16-i ülésén folytatandó megbeszéléshez készített.

Irányadó vita: a fogyatékossgal élő személyek hozzáférése a munkaerőpiachoz

Háttéranyag

A becslések szerint az EU népességének egyötöde (azaz jelenleg közel 87 millió ember) él a fogyatékossgal valamely formájával. Az Európai Unió és annak minden tagállama csatlakozott a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményhez: e fontos szerződés – amely az Unió tekintetében 2011 januárjában lépett hatályba – számos egymást követő stratégia kiindulópontja lett, köztük a 2021–2030-as időszakra szóló, a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényre juttatását célzó európai stratégiáé is, amelyet a szociális jogok európai pillére¹ keretében hirdettek meg.

Az elmúlt évtizedekben elért eredmények ellenére a fogyatékossgal élő személyek még most is számos akadályba ütköznek jogaik és autonómiájuk érvényesítése tekintetében. Az EU elkötelezett amellett, hogy a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló új európai stratégia (2021–2030) részeként fokozza az e személyek támogatására irányuló tevékenységét. A fogyatékossgáról szóló miniszteri konferencia keretében – amelyet az Európai Unió Tanácsának francia elnöksége 2022. március 9-én, Párizsban szervezett – lehetőség nyílt az eszmecserére az akadálymentesség és a jogérvényesítés javításáról, valamint a 2021–2030-as időszakra szóló európai stratégia végrehajtásáról.

¹ 17. alapelv: A fogyatékossgal élő személyeknek joguk van olyan jövedelemtámogatásra, amely számukra méltósággal élhető életet, a munkaerőpiacon és a társadalomban való részvételüket lehetővé tevő szolgáltatásokat, valamint a szükségleteikhez igazított munkakörnyezetet biztosít.

Az Unió fogyatékosügyei politikájának egyik prioritási tengelye a **fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci integrációja és kiteljesedése**. *A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv bevezette az **észszerű alkalmazkodás** fogalmát, amely előírja a munkáltatók számára, hogy a munkahelyet a fogyatékossgal élő személyek igényeihez igazítsák. Ezenkívül a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 27. cikke biztosítja a személyek jogait a foglalkoztatás és a munkavégzés terén: ez magában foglalja egy, a fogyatékossgal élő személyek számára nyitott, befogadó és hozzáférhető munkaerőpiacon szabadon választott és elfogadott munka révén nyerhető megélhetés lehetőségének jogát.*

2022-ben a Bizottság intézkedéscsomagot fog előterjeszteni a fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci kilátásainak javítása érdekében. Ez a **foglalkoztatási csomag** a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló stratégia (2021–2030) kiemelt kezdeményezése: a projekt átfogó ismertetésére a 2022. március 9-i konferencián került sor. A csomag célja, hogy javítsa a fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci kilátásait, és hat szakpolitikai területet ölel fel, mégpedig az állami foglalkoztatási szolgálatok európai hálózatával, a szociális partnerekkel és a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekkel való együttműködés révén.

Az említett intézkedések iránymutatást nyújtanak, és támogatják majd a kölcsönös tanulást a foglalkoztatási és integrációs szolgálatok kapacitásainak erősítése, a munkaerő-felvételi kilátásoknak a megerősítő intézkedések és a sztereotípiák elleni küzdelem révén történő előmozdítása, az észszerű alkalmazkodás biztosítása, a munkahelyi egészségvédelem és biztonság – valamint krónikus betegségek vagy balesetek esetén a szakmai rehabilitációs programok – biztosítása, továbbá a védett foglalkoztatásban található minőségi munkahelyek és a nyitott munkaerőpiachoz vezető utak felkutatása terén. A csomag az európai szemeszter keretében támogatni fogja a tagállamokat a vonatkozó foglalkoztatási iránymutatások végrehajtásában.

Nemzeti szinten számos tagállam vezetett be **jogi kötelezettségeket és ösztönzőket** a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásának előmozdítására. A munkáltatókat célzó kezdeményezések között szerepelnek a fogyatékossgal élőkre vonatkozó kötelező foglalkoztatási küszöbértékek, a mérhető célokat és időszakos értékeléseket tartalmazó éves sokszínűségi tervek kidolgozása, az észszerű alkalmazkodáshoz nyújtott pénzügyi támogatás, az adókedvezmények és egyéb pénzügyi ösztönzők – különösen a kkv-k számára –, valamint a közbeszerzésben való részvételhez kialakított feltételrendszerek. Az egyéb kezdeményezések közé tartozik a személyre szabott munkakörök kialakítása – különösen a szociális és szolidáris gazdaság területén –, valamint a fogyatékossgal élő álláskeresőik igényeihez igazított felvételi eljárások és kísérő intézkedések.

A jelentős előrelépések ellenére a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatása az EU-ban még mindig messze elmarad a benne rejlő potenciáltól. 2021-ben e személyeknek csupán 50,8%-a állt alkalmazásban, szemben a fogyatékossgal nem rendelkezők 75%-ával, és a fogyatékossgal élők 37,6%-a volt inaktív, szemben a fogyatékossgal nem rendelkezők mindössze 17,6%-ával. A fogyatékossgal élők 28,4%-a volt kitéve a szegénység és a társadalmi kirekesztés kockázatának, szemben a fogyatékossgal nem rendelkezők 17,8%-ával, az előbbieknél pedig csak 29,4%-a, míg az utóbbiaknak 43,8%-a rendelkezett másodfokú végzettséggel².

A befogadóbb munkaerőpiac kiépítése hozzá fog járulni a 2030-ra kitűzött európai foglalkoztatási célok eléréséhez (a pillérre vonatkozó cselekvési tervben 2030-ra kitűzött cél a 78%-os foglalkoztatási ráta). A tartós munkaerőhiány és foglalkoztatási egyensúlytalanságok összefüggésében az alulreprezentált csoportok – köztük a fogyatékossgal élő személyek – munkaerőpiaci részvételének növelése továbbra is nagymértékben hozzájárul az inkluzív és fenntartható növekedéshez és az egyenlőséghez.

² Forrás: *Eurostat*.

Ahhoz, hogy a foglalkoztatáspolitikák e csoport számára hatékonyak legyenek, át kell gondolni a fogyatékosnak az ENSZ-egyezményben szereplő fogalmát, és egyensúlyt kell teremteni az általános jog és a konkrét intézkedések között.

A **jelenlegi alacsony foglalkoztatási ráták** számos tényezővel magyarázhatók: többek között az oktatáshoz és képzéshez való hozzáférés terén tapasztalható egyenlőtlenségekkel, a fogyatékossgal élő személyek alacsonyabb teljesítményével kapcsolatosan elterjedt előítéletekkel, az észszerű alkalmazkodás (tényleges vagy vélt) költségeivel, az észszerű alkalmazkodás lehetőségeinek elégtelen ismeretével, a vállalatok gyenge humánerőforrás-funkcióival, továbbá a fogyatékossgal élő személyek általános népességhez képest alacsonyabb szintű képzettségével és azzal, hogy nehéz megállapítani, kik azok a fogyatékossgal élő személyek, akik rendelkeznek a szükséges készségekkel.

A fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatási rátájának növelése és a fogyatékossgal nem rendelkező személyekhez képest fennálló szakadék csökkentése továbbra is kihívást jelent valamennyi tagállam számára, amelynek kezelése több szinten is szükséges, többek között az alábbiak tekintetében: az **akadálymentesség** és az egyéni igényeknek megfelelő **észszerű alkalmazkodás** fejlesztése, a piaci igényeknek megfelelő **készségeknek** – ideértve a zöld és digitális átálláshoz kapcsolódó készségeket is – a fogyatékossgal élő személyek általi **elsajátítása**, a kisgyermekkorai támogató szolgáltatásokba való **beruházás**, az inkluzív és hozzáférhető tanulási keretek és az egész életen át tartó tanulási programok, valamint az iskolai ciklus és a munkaerőpiaci beilleszkedés közötti kapcsolódás.

Ezzel összefüggésben javasoljuk, hogy az eszmecserék az alábbi két kérdésre összpontosítsanak:

1. A fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatását hátráltató akadályok elhárítása és e személyek munkahelyi kollektívába való befogadásának ösztönzése

A munkáltatókra vonatkozó jogi kötelezettségek és ösztönzők nagyobb valószínűséggel érik el céljaikat, ha olyan pozitív elképzeléssel társulnak, amely értékeli általában a sokszínűségnek és különösen a fogyatékossgal élő személyeknek a teljesítményhez való hozzájárulását.

- Hogyan lehetne együttműködni és koordinálni az összes érdekelt féllel – köztük a munkáltatókkal, a munkahelyi kollektívákkal, a szociális partnerekkel, valamint a foglalkoztatási és integrációs szolgálatokkal – annak érdekében, hogy eloszlassuk az észszerű alkalmazkodás úgynevezett „mértéktelen költségeivel” kapcsolatos tévhiteket, hogy ismertebbé tegyük az e szellemben kialakított munkahelyeket, valamint hogy segítsük a vállalkozásokat azok létrehozásában?
- Hogyan dolgozhatunk együtt a fogyatékossgal élő személyek és a fogyatékossgal nem rendelkezők foglalkoztatási rátája közötti különbség csökkentésére irányuló – a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló európai stratégiában (2021–2030) meghatározott – célok megvalósítása érdekében?

2. Hatékony intézkedések általi fellépés a fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci integrációjának előmozdítása érdekében

Az új technológiák és a digitalizáció – amennyiben akadálymentesek – új lehetőségeket kínálhatnak a fogyatékossgal élő személyek egész életük során történő foglalkoztatásának támogatására azáltal, hogy biztosítják az önállóságukhoz elengedhetetlen digitális eszközöket, valamint felszámolják a képzésük és foglalkoztatásuk előtt álló akadályokat.

- Milyen nemzeti szintű támogatási programok vannak érvényben e tekintetben?
- Hogyan könnyíthető meg az átmenet a műhelyek és támogatott képzések és a versenyképes munkaerőpiac között, különösen az új technológiák révén?
- Hogyan támogathatja az Unió a tagállamokat ezeken a területeken?
